

LA INSUFICIENT PROTECCIÓ DE LA POBLACIÓ ATURADA AGREUJA LA CRISI SOCIAL

*En aquest número 16 de **Panorama Sociolaboral GADESO (PSG)** hi trobareu la lectura comentada* d'una selecció dels estudis i informes sobre el mercat laboral publicats des del 13 de maig de 2014 -data en la qual es tancà el número anterior- i la finalització de la tria per a la publicació d'aquest número (16 de setembre de 2014). Com sempre, la selecció d'informes la fem centrant-nos, especialment en els que fan referència al mercat laboral de les Illes Balears, però sense oblidar els d'àmbit estatal, europeu i mundial.*

Des de la Fundació Gadeso insistim, una vegada més, en la necessitat d'observar amb cura els canvis que es produeixen a l'àmbit del món del treball i lligar-los amb els nous perfils de la pobresa. Avui en dia relacions laborals, retallades en totes les àrees de l'estat del benestar, i augment de la pobresa estan íntimament relacionades, i aquell gairebé automatisme que lligava inclusió en el mercat de treball amb absència de risc de pobresa o d'exclusió social, ha desaparegut. A tall d'exemple, en el mes de juny d'enguany, la Fundación Tomillo presentà [un informe](#), en el qual es constata que la quarta part de les persones pobres a Espanya eren pobres.

És per això que, en la nostra opinió, s'ha de parar molta atenció a si els símptomes de recuperació de la macroeconomia afecten positivament a la majoria de la societat. La qüestió clau, en paraules de l' Organització Internacional del Treball (OIT), és si s'avança cap a una recuperació econòmica amb desenvolupament inclusiu i justícia social.

*En aquesta publicació és costum que, una vegada comentats els diversos informes inclosos en el **PSG**, posem a la vostra consideració les conclusions i propostes que la Fundació Gadeso considera més rellevants. Avancem la que és, al nostre entendre, més important: **És urgent abordar la manca de protecció de la desocupació en què es troben una gran part de les persones aturades a les Illes Balears.** No fer-ho seria apostar per una sortida de la crisi amb un greu deteriorament de la cohesió social.*

1.- ELS INFORMES DE CONJUNTURA

Iniciem aquest apartat sobre els informes de conjuntura amb tres estudis amb dades de 2013. El primer és l'[Informe del Mercado de Trabajo de les Illes Balears](#) del SEPE (abans INEM). El més rellevant d'aquest informe és, precisament, d'allò que menys se'n parla en el discurs oficial: Per un costat, ens informa que el treball a temps parcial augmenta, tant en els registres d'afiliats, com en els de contractes registrats, donant com resultat un major pes sobre el total de l'ocupació. Així, en 2013 **els contractes a temps parcial s'incrementen un 8,35%, mentre els contractes a temps complet ho fan només en un 4,00%**. Per un altre costat, a la fi de 2013, el nombre de persones beneficiàries de prestacions per desocupació retrocedia un 1,37% respecte a finals de 2012.

El segon document amb dades de 2013 és la [Memòria del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears](#). El TAMIB és un organisme tripartit (administració, sindicats i patronals) que arbitra i fa tasques de mediació en bona part de la conflictivitat laboral -tant col·lectiva com individual- que es produeix a Balears. És per això que la Memòria anual de la seva activitat és un bon indicador del tarannà del mercat laboral illenc. Literalment s'afirma que: "Al llarg de l'any 2013, l'evolució que ha experimentat l'activitat del TAMIB pot considerar-se excepcional, igual que en els anys 2009, 2010, 2011 i 2012 i això respecte als anys precedents. Sens dubte, la crisi econòmica que vivim ha provocat aquest increment sostingut durant els últims anys." Amb la lectura d'aquest document, hom pot concloure que **l'acomiadament segueix sent el mecanisme més emprat per l'ajustament de les plantilles de les empreses. I que les mesures de "flexibilitat interna" són encara ara molt minoritàries**.

Incloem l'[Informe InfoJobs i ESADE 2013](#) (Principales conclusiones) per dues raons: Primera, perquè és una bona contextualització dels principals trets del mercat laboral illenc en el context espanyol; i segona, perquè incorpora la visió d'una entitat privada especialitzada en la intermediació laboral.

Tot seguit veurem una sèrie de treballs ja referits a dades de 2014. El primer és [Dades trimestrals del Mercat de Treball](#), una publicació del sindicat CCOO de les Illes Balears, amb dades referides al primer trimestre de 2014. Potser el més rellevant d'aquest treball sigui que ens aporta moltes dades que confirmen: a) Que la **baixada de l'atur és el resultat de la caiguda de la població activa i de la pujada de la inactivitat**. b) Que s'agreuja l'atur de molt llarga durada (el de persones actives que fa dos o més anys que es troben sense feina). Aquest tipus d'atur s'ha incrementat en +5.800 persones (+16,9%) i representa ja el 26% del total enfront del 20% estimat en 2013. c) Que en matèria d'afiliacions a la Seguretat Social, **baixa el nombre d'afiliacions fixes a jornada completa (-3.603, -3%), mentre augmenten les afiliacions a jornada parcial (+2.285, +2,8%)**. És a dir, estam en presència d'un repunt de la precarietat laboral.

Un altre informe dels primers mesos de 2014 és el de [Conjuntura econòmica de les Illes Balears de Juliol 2014](#), publicat per la Direcció General d'Economia i Estadística de la Conselleria d'Economia i Competitivitat del Govern de les Illes Balears, que incorpora una visió molt optimista de l'evolució del mercat laboral illenc. No s'està d'afirmar que "El primer quadrimestre de l'any consolida els bons resultats del mercat de treball amb què tancà l'any 2013. Així, les dades d'atur registrat del

mes de maig segueixen la tònica descendent i anoten un nou descens per dinovè mes consecutiu. Les xifres d'afiliació, per la seva banda, mostren el darrer dia del mes d'abril un fort dinamisme amb un creixement interanual proper a un 4 %", però no fa referència a cap element qualitatiu: Sembla com si la major o menor temporalitat, la durada de les contractacions o la precarietat no fossin elements d'anàlisi del mercat laboral. No obstant això, incorpora una informació que està molt relacionada amb l'augment del treball precari: Hi ha un estirabot del 6,4% de l'índex d'incidència dels accidents durant la jornada de treball en el període dels dotze mesos compresos entre el maig de 2013 i l'abril de 2014.

Bastant en sintonia amb aquesta publicació governamental, ens trobam amb l'informe de [Coyuntura económica de las Islas Baleares del primer semestre 2014](#), elaborat per la patronal CAEB. En matèria de mercat laboral, la patronal balear es limita a anotar les dades de registres administratius sense fer cap anàlisi de la seva qualitat. Curiosament, no fa cap referència a les dades de l'EPA (referent internacional i de la UE en matèria d'estadística del mercat laboral), però si empra dades de l'INE per fer referència a la constitució de societats mercantils a Balears. Concretament, se'ns informa que, amb dades acumulades de gener a maig, es registra un increment del 3,5% interanual de constitucions societàries. Res es diu del nombre de dissolucions que s'han registrat.

L'informació sobre demografia empresarial és molt més polièdrica i menys optimista. Vegeu en aquest sentit el número 3 de Temes Socioeconòmics Gadeso titulat [La crisi no dona treva: Demografia empresarial a la baixa](#) i l'[Informe d'agost de la consultoria Informa sobre Concursos de creditors](#).

Acabam l'apartat de conjuntura amb el ["Boletín Trimestral del Mercado de Trabajo Estatal" del segon trimestre de 2014](#), un document de l'Observatori de les Ocupacions del SEPE, que ens permet tenir una visió panoràmica i únicament descriptiva de les principals dades laborals en el conjunt d'Espanya.

2.- INFORMES MONOGRÀFICS

Ens complau poder incloure en aquest número de PSG un variat nombre de treballs monogràfics. El primer és un baròmetre que, tot i no oferir cap dada regional, ens ha semblat interessant comentar. Aquesta [enquesta elaborada per Edenred i Ipsos](#) ens informa, entre altres coses, que el 84% dels espanyols i espanyoles afirmen dedicar molt de temps a la seva ocupació, i que tres de cada cinc treballadors i treballadores creu que cobra massa poc.

Sens dubte les anteriors opinions tenen molt a veure amb el segon monogràfic: El [Monitor Adecco de Oportunidades y Satisfacción en el Empleo](#). En aquest cas, allò més interessant és que, malgrat les bones temporades turístiques i els missatges oficials i empresarials molt optimistes, l'indicador de les Illes Balears d'oportunitats i satisfacció en l'ocupació és un aprovat raspat (un 5,2 sobre 10).

El tercer informe monogràfic, és el titulat [Mujer con responsabilidades familiares no compartidas y empleo](#). Aquesta enquesta de la Fundació de l'Empresa de Treball Temporal ADECCO ens ofereix una conclusió prou interessant: La majoria de les dones que encapçalen una família monoparental treballen a jornades a temps parcials. Una conclusió que ajuda a entendre com l'extensió del treball a temps parcial no desitjat és una de les tendències claus del mercat laboral actual.

Una altra enquesta sobre aspectes relacionats amb el treball és de consultoria internacional Randstad Award. Segons els [resultats de l'any 2014](#), en plena devaluació salarial, el salari puja de posició entre les preocupacions de les persones amb ocupació, per convertir-se en el factor més important, abans que la seguretat laboral i les perspectives professionals.

Tot seguit oferim un conjunt d'informes relacionats tots ells amb un tema comú : el deteriorament de la cohesió social. El primer és un contundent [Informe, també de la consultoria Randstad, sobre l'augment de l'atur de molt llarga durada](#) (més de dos anys). Segons aquestes dades, **en el conjunt d'Espanya el nombre de població aturada que fa més de dos anys que cerca un treball s'ha multiplicat per deu des de 2008, i a les Illes Balears en aquest mateix període l'augment s'ha enfilat al 2010,5%**. En tots els casos, el col·lectiu de majors de 45 anys és el més afectat per aquesta desocupació de llarga durada.

Justament el següent monogràfic fa referència a aquest col·lectiu. El Consejo Económico y Social de Espanya a l'[Informe sobre la situación sociolaboral de las personas de 45 a 64 años de edad](#), dibuixa un ombrívol panorama per a la població ocupada i aturada d'aquesta franja d'edat. Són moltes les conclusions que s'apunten en el citat document i la tria no és fàcil. En seleccionem dues: 1.- Entre els aturats de més edat el descens en la cobertura de protecció per desocupació és major que pel conjunt de les persones aturades. 2.- Els mecanismes de prevenció per a no caure en situació de risc de pobresa i/o exclusió social són insuficients en totes les franges d' edat, però és evident que ho són especialment pel col·lectiu de majors de 45 anys.

Els dos informes següents tracten de com la protecció per desocupació és cada pic més insuficient. Al [treball de la Fundación 1º de Mayo sobre la taxa de cobertura de la protecció per desocupació segons dades de l'EPA del segon trimestre de 2014](#), es palesa que, en el conjunt de l'Estat, la taxa de protecció per desocupació és del 32,5%, 2,7 punts menys que fa un any . En el cas de les Illes Balears és del 26,3%, gairebé igual que l'any passat, però amb l'agreujament de la desprotecció per a la població aturada major de 45 anys, que ha perdut més de tretze punts de protecció en un any a causa de les retallades realitzades en els subsidis per a majors de 52 i 45 anys. Val a dir que aquesta anàlisi de la Fundación 1º de Mayo està fet sobre les dades de població atura estimades per l' EPA i que es complementa amb un breu informe del Gabinet Econòmic Estatal de CCOO titulat [Prestaciones por desempleo. Evolución del gasto en 2014](#) que posa de relleu que les Illes Balears lideram la baixada percentual (un -17,1% entre juliol 2013 i juliol 2014) de beneficiaris de prestacions per desocupació del col·lectiu de persones aturades registrades.

Tot plegat (precarietat laboral i desprotecció per desocupació) provoca un important avanç de la descohesió social. Segons la publicació de la Fundación Bancaja i el Ivie [Pobreza en un periodo de crisis económica](#) la taxa de persones pobres a Balears ha passat del 14,1% en 2007 al 26,8% en 2012.

3.- INFORMES SECTORIALS

Dos dels informes sectorials que hem seleccionat són del sector turístic. El primer és la [Nota de conjuntura turística a les Illes Balears](#) del IV Trimestre de 2013 (amb el resum de l'any) que elabora l'Agència de Turisme de les Illes Balears. La informació més rellevant en matèria d'ocupació laboral és que l'any passat la mitjana acumulada d'atur registrat en activitats de turisme va baixar un -2.2% en relació a 2012. És a dir, una reducció mitjana de 18.617 persones en atur i un augment mitjà d'afiliacions a la Seguretat Social de 3.093 persones ens podria indicar que la principal causa de la reducció de l'atur sigui el desànim, i no tant la generació d'ocupació.

El segon és l'[Informe de Juliol 2014 de Exceltur](#) que fa una valoració dels resultats del balanç empresarial del segon trimestre de 2014 i de les expectatives pel conjunt de l'any. Tot i que s'afirma que el turisme té problemes de competitivitat, les expectatives empresarials, tant a les Illes Balears com arreu de l'Estat, són positives. No hi ha cap anàlisi de les expectatives concretades en el mercat laboral turístic.

Acabam l'apartat d' informes sectorials amb un del Servicio Público de Empleo Estatal (SEPE-INEM) sobre el sector de la logística. Aquest treball titulat [Sector logística. Gestión de la cadena de suministro en España](#) és prou interessant, especialment per a un territori insular com les Balears. Aquest sector podria ser un dels nostres nínxols d'ocupació.

4.- PERSPECTIVES

En matèria de perspectives laborals, l'Observatori de les Ocupacions del SEPE ha publicat tres informes imprescindibles: El de [perfils de l'oferta d'ocupació](#), el d'[activitats econòmiques amb tendència positiva en la contractació](#), i el d'[ocupacions amb tendència positiva en la contractació](#). Pel que fa al mercat laboral illenc no hi ha canvis significatius en relació amb anys anteriors: Els perfils de les ocupacions més demandades segueixen estant relacionats amb el turisme i els serveis a les empreses, mentre la demanda d'ocupacions i la contractació del sector industrial va a la baixa. En tots els casos i activitats econòmiques s'aprecien uns majors requeriments formatius. Aquestes conclusions, fa no fa, són les mateixes que les incloses a l'apartat de prospectiva (pàgina 59) de l'[Informe del Mercado de Trabajo de les Illes Balears del SEPE](#).

5.- INFORME RECOMANAT

Des de PSG solem suggerir la lectura d'un informe d'àmbit estatal, europeu o internacional que tingui relació directa o indirecta amb el món laboral i que, per les raons que siguin, no l'hem inclòs en els apartats anteriors d'aquesta publicació. En aquesta ocasió proposam un document de la FAES (Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales) que, com és sabut, és el laboratori de pensament del PP. Al volum titulat [Reflexiones sobre el mercado de trabajo: continuar la reforma](#) és fan un seguit d'anàlisis i reflexions sobre el mercat de treball i les reformes laborals aplicades que, independentment del grau d'acord o discrepància que puguin suscitar, convé que siguin conegudes.

6.- CONCLUSIONS I OPINIÓ DE LA FUNDACIÓ GADESO

- La recopilació d'informacions i anàlisis d'aquest número de **Panorama Sociolaboral GADESO** permet afirmar que, malgrat hi hagi alguns indicadors macroeconòmics que milloren, la recuperació econòmica és plena de corbes i, alhora, l'ocupació de qualitat segueix en forta recessió.
- Intencionadament, a la recopilació d'informacions i anàlisis d'aquest número de **Panorama Sociolaboral GADESO**, hem posat especial èmfasi en els que analitzen **l'augment de la població aturada sense cap prestació per desocupació. Creiem que és el tret que millor caracteritza l'actual situació sociolaboral al conjunt d'Espanya i, concretament, a les Illes Balears.**
- Aquesta major desprotecció de les persones en situació d'atur és un factor determinat de l'estirabot de la taxa de risc de pobresa i/o d'exclusió social.
- En tant no s'aconsegueix una substancial reducció de la taxa d'atur, no creiem que es pugui parlar amb rigor de recuperació econòmica. En qualsevol cas, la crisi social persistirà mentre la suposada revifada econòmica no redueixi l'atur en general, i especialment el de molt llarga durada, el de les persones joves, i de les majors de 45 anys.
- Insistim en una qüestió que ja hem apuntat en anteriors PSG: El més singular d'aquesta crisi és l'aparició amb força de la figura del treballador pobre, és a dir, d'aquella persona que encara que tingui treball no té una retribució salarial suficient per a poder cobrir les seves necessitats bàsiques i això la situa en risc de pobresa relativa. Els informes analitzats en aquest número ens permetem advertir **que hi ha un relatiu risc que molts efectius laborals considerin que el mercat laboral ja no proporciona oportunitats de “making work pay”, és a dir, treball que compensi o, dit d'una altra manera, que hi hagi rendibilitat en el treball remunerat. És un risc social de gran calat que pot fer perdre competitivitat i cohesió social al conjunt de la societat i pot dur el malbaratament de bona part del capitat humà.**
- En definitiva, la majoria de les informacions i anàlisis disponibles no ens permeten afirmar que s'hagi iniciat el camí cap a la recuperació econòmica, el desenvolupament inclusiu i la justícia social que proposa l'OIT a l'[Informe mundial sobre la protecció social, 2014-2015](#).